

ВИКЛИКИ ВІЙНИ, НАВ'ЯЗУВАНА НЕОБХІДНІСТЬ ВИБОРІВ І ВОЛЕЛЮБНЕ ВІЙСЬКО

Втрата держави і її незалежності та аж до зникнення взагалі з мапи світу – такі загрози постали перед Україною після повномасштабного й підступного вторгнення РФ в Україну в лютому 2022-го року. Та вже промайнуло з того часу майже чотири роки, а війна все триває, ворога на кількох напрямках українське волелюбне військо відкинуло, але люди гинуть і гинуть, руїни – все множаться.

Коли формується ця передовиця і вся перша сторінка грудневого випуску газети, до кінця року – менше десяти днів, протягом яких обов'язково відбудуться зміни в становищі. Але маємо разом із авторами центру цього випуску на 3-6 сторінках газети під спільним заголовком, що на початку передовиці, оцінити те, що вже сталося в грудні.

Наприклад, у матеріалі «Радіо Свобода» від 15 грудня цього року під заголовком «Більшість українців проти проведення виборів до повного завершення війни – опитування КМІС» говориться про таке: «...Більшість українців виступає проти проведення національних виборів під час війни – про це свідчать результати опитування Київського міжнародного інституту соціології, оприлюдненого 15 грудня. Учасникам опитування поставили питання, чи вони б підтримали проведення виборів у разі припинення вогню та отримання Україною надійних гарантій безпеки. За висновками соціологів, лише 9% українців вважають, що вибори потрібно проводити «вже зараз, до припинення вогню», у вересні цей показник становив 11%...».

А один із авторів, до якого ми час від часу звертаємось (Ігор ЛУЦЕНКО, один із тисяч і тисяч безпосередніх учасників цієї битви за життя України) у своєму профілі на ФБ від 16 грудня зокрема зазначив

«... Україна може виграти цю війну. Періодично ми нагадуємо про це собі і усьому світу. От сьогодні знову. Дуже важливо про це пам'ятати, що насправді ми з приголомшливим рахунком перевершуємо росіян у винахідливості і креативності. Проявляється це і у тактиці, оперативному мистецтві, і у технологіях. Ми успішно здійснюємо стрімкі наступальні операції, а росіяни – ні. Ми раптовими і вивіреними ударами відбивали Харківщину, Херсон, зайшли на Курщину, от нещодавно відкинули ворога коло Куп'янську. Натомість у росіян наступ – це примітивне видавлювання нас масою, трупами...»

Із інших матеріалів, там розміщених, варто читачам звернути увагу на той, у якому досить детально (користуючись відео), його автор (експерт Центру оборонних стратегій Віктор КЕВЛЮК) розповідає про наслідки удару по ворожій субмарині, яка вже швидше за все, ніколи більше не запустить крилаті ракети, як це було раніше. Та мова там – не тільки про неї, а й про інші вагомі втрати агресивних росіян:

«...Україна, яка, фактично, є державою з флотом без кораблів, спираючись на технології і винахідливість своїх військових, знизила ударні спроможності ВМФ противника на 29%. Були знищені ракетний крейсер «Москва» (удар ракетами «Нептун»), ракетний катер «Івановець» (удар БЕК «Магура»), малий ракетний корабель «Самум» (удар БЕК «Sea Baby»), пошкоджені ракетні фрегати «Адмірал Макаров» (удар БЕК «Sea Baby») та «Адмірал Ессен» (удар ракетами «Нептун»), підводний човен «Ростов-на-Дону» (удар ракетою Storm Shadow), малий ракетний корабель «Циклон» (удар ракетою АТАСМС). Додаємо сюди ще одну ворожу субмарину, про яку читали вище.

Флот противника в боях з українськими технологіями втратив єдиний ракетний крейсер, два з трьох ракетні фрегати, два з шести підводні човни (ще два – у плановому ремонті), один з двох малих ракетних кораблів, один з шести ракетних катерів. Противник, фактично, втратив половину своїх спроможностей завдавати ракетних ударів по Україні силами рештків свого Чорноморського флоту. Але ж не забуваємо, що носій крилатих ракет призначений не лише для цього, всі інші завдання також накрилися мідним тазом».

Микола КОРОБКО вів за собою людей

17 січня йому мало 6 виповнилося 89 років, але, на превеликий жаль, 30 березня 2021-го Миколи Івановича не стало. Однак можна дуже впевнено стверджувати, що протягом останніх трьох десятиліть свого життя, вже за часів незалежної України (та й протягом останнього десятиліття СРСР), він продемонстрував свої найкращі лідерські якості, свою любов до людей і її жертвність. Він вів людей за собою, долаючи різні перешкоди (в тому числі – і неодноразові рейдерські атаки проти організації, які він на ті часи очолював). Тож на другій сторінці – два матеріали з уже минулих часів: від нього і про нього.

На світлині: Микола КОРОБКО у Балці «Північна Червона»

Фото Сергія ДАШКОВСЬКОГО

НІЧ, ДОРОЖЧА ЗА 90 МІЛЬЯРДІВ. ЯК ЄС УНИКНУВ КАТАСТРОФИ ТА ВРЯТУВАВ СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Якби довелось скласти рейтинг найбільш драматичних самітів Європейського Союзу в історії – не лише для нас, українців, а й для всього ЄС, – то боротьба могла розгорнутися лише за друге місце. Бо переможець є безсумнівним. Це – саміт, що відбувся у Брюсселі 18–19 грудня. Саміт, на якому головним було українське питання.

Ще перед початком цього саміту від ключових керівників ЄС пролунала обіцянка, яку хтось міг сприйняти як напівжарт: мовляв, вони будуть домовлятися як зазвичай довшо і не вийдуть з приміщення, доки не ухвалить рішення про фінансування для України. Втім, саме так сталося на практиці. Зустрічі лідерів ЄС тривали безперервно майже добу, з будівлі Євроради вони вийшли лише під ранок. Втім, такий графік не є чимось унікальним. В останні роки європейці навіть звикли до самітів, що тривають до глибокої ночі. А от те, наскільки хаотично розвивалися події, як політики були змушені повертатися до опцій, які вони перед тим публічно відкинули – було дійсно безпрецедентним. Це відбувалося через те, що у ЄС нарешті усвідомили, що стоїть на кону. Зрозуміли, що йдеться не лише про гроші для України, а й про майбутнє Євросоюзу. Зрештою, у Брюсселі визнали: ЄС стояв на межі катастрофи з далекосяжними наслідками, яка би сталася у разі, якщо домовитися не вдалося. Рішення, яке зрештою ухвалили, є цілком прийнятним для України. І байдуже, що Київ віддавав перевагу іншій схемі. Набагато важливіше те, що новий варіант відповідає усім українським вимогам.

Євросоюз гарантував фінансування не лише бюджетного дефіциту, а й витрат на війну, обійшовши обмеження окремих столиць. Кошти гарантовані на тривалий період – вже є рішення про 90 млрд євро на два роки і намір ЄС продовжити допомогу після 2028-го. Україна не повинна буде віддавати цю позику, доки не отримає репарації від Росії. При цьому ЄС висунув Україні лише одну вимогу. Кошти йтимуть у Київ тільки у разі підтримки верховенства права та боротьби з корупцією.

Ще одна сенсаційна деталь: схему фінансування України схвалили за згоди Віктора Орбана, хоча ще вранці він абсолютно виключав таку можливість. Водночас саміт засвідчив, що Україна «втрачає» Чехію, а також Словаччину.

ЧИ Є НЕДОЛУКИ В УХВАЛЕНОМУ РІШЕННІ?

Перш за все, варто наголосити: рішення про фінансування українського дефіциту є безумовно вигідним для Києва, щодо цього марно вести дискусію. Деталі рішення описані вище, і вони дійсно задовольняють головні вимоги України. Так, 90 млрд євро на два роки не покривають діру повністю,

але і у рамках репараційного кредиту планувалася саме така сума. Крім того, ухвалення Євросоюзом рішення вже зараз дозволить Україні претендувати на подальше фінансування з боку МВФ (там це було одним з ключових маяків).

Володимир Зеленський заявляв, що для Києва політично більш бажаною є репараційна позика, яка би «розпакувала» ідею репарацій як таку, а крім того – зробила би наступний крок до вилучення російських заморожених активів. Крім того, в ЄК була ідея спрямувати певну суму репараційної позики у міжнародний фонд компенсації українцям, постраждалим від війни, що наповнило би практичним змістом роботу компенсаційної комісії. З іншого боку, у прибічників ухваленого рішення також є сильний аргумент: вони зауважують, що у такому разі після досягнення миру заморожені активи РФ можна буде пустити на відбудову. А зараз Україна отримує кошти, не зачепивши ці фонди.

Хаотичний саміт, постійна зміна концепцій і підходів, і у підсумку затвердження не тієї опції, на якій наполягала Єврокомісія – все це створило негативний фон, хоч часом і необгрунтовано. За спостереженням редакції «ЄП», серед західних медіа через це стала популярною думка, що у цій боротьбі виграв Путін – хоча це твердження не має під собою підстав. А ще сумно було спостерігати за процесом пошуку консенсусу в ЄС, який відбувався не завжди чесно.

Та окрім того, від багатьох у Брюсселі звучить переконання, що реальною причиною опору є особисте прохання Дональда Трампа до Джорджі Мелоні. Мовляв, американський президент вважає, що рішення про фактичну конфіскацію грошей РФ зашкодить мирним переговорам, а тому його треба зупинити. А стратегічна дружба Мелоні і Трампа не дозволяла їй сказати ні. Втім, ці деталі мають другорядне значення. Головне – що рішення зрештою було ухвалене і до 2027 року найбільш критичні фінансові потреби України закриті, і є принципова домовленість про те, що і у 2028-му та далі Україна не лишиться наодинці.

Лідери ЄС також одногослоно висловили впевненість у тому, що довгострокове фінансування, яке дає Україні певну стабільність, стане сигналом для Росії, що Україна матиме змогу продовжувати боротьбу. «Тож це хороша новина для України, а погана для Путіна», – підсумував результати саміту Барт де Вевер.

Автори: Сергій Сидоренко, Тетяна Висоцька, «Європейська правда», з Брюсселя, 19 грудня 2025 року. (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2025/12/19/7227538/>)

Щоб не було Червоної книги мов...

(Газета «Промінь Просвіти Є», число 1 (45) за січень 2019 року)

РОКИ 2018 та 2019 стали ювілейними, пов'язаними із тридцятиріччям початку демонтажу комуністичного режиму в СРСР і виникненням легального, незалежного від комуністичної системи, організованого громадського життя, з появою перших громадських організацій, зорієнтованих на демократизацію суспільних відносин у тоталітарній державі, якою був «союз» поневоленних народів. Навесні 1988 року свою першу, установчу, конференцію провела Українська екологічна асоціація «Зелений світ», на установчій конференції 11-12 лютого 1989 року була створена всеукраїнська громадська спілка Товариство української мови ім. Тараса ШЕВЧЕНКА (ТУМ), які поклали початок творенню все нових і нових громадських формувань. Редакція має можливість на відзначення ювілею згаданих подій опублікувати певну кількість документів, які передають живу атмосферу перебігу тогочасних суспільних процесів. Сьогодні подаємо один із них – опублікований в журналі «Вітчизна», № 3 за 1988 рік. Це замітка криворіжця Миколи КОРОБКА.

Тих, хто, як і автор цих рядків, вивчав на уроках літератури «Прапорноносців», хто вже зрілою людиною з німим болем переживав організовані «стихийні» протести студентів-філологів проти автора «Собору», виступ Олеса ГОНЧАРА на Всесоюзній творчій конференції в Ленінграді 1 жовтня 1987 року хвилює тим, що торкається глибинних нашарувань пережитого та передуманого. Духовне багатство народу прямо пропорційне рівню його творчої активності. Час перебудови змушує замислитись над духовністю нашого життя і долею виразника дум народних – митця, так само, як і простого трудівника, творця біографії своєї країни. Зрозуміло, що на рядову людину не може не впливати особистий приклад митця, надто відомого, улюбленого. Визначний український співак народний артист СРСР Дмитро ГНАТЮК якось приїздив до Кривого Рогу. Шанувальникам свого таланту, які заповнили зал палацу культури, повідомив, що виконає «українську народну пісню».

І це перед слухачами, щонайменше три чверті яких ще з діда-прадіда пов'язані з українською мовою, а решта живе в Україні далеко не перший рік та ще й цікавиться її культурою не менше від самих українців (за власним бажанням прийшли послуhati пісню!). Логічна ниточка від цієї «сором'язливості» вжити рідне слово тягнеться до факту, коли ознакою «безкультур'я» стає послуговування словами «будь ласка», «дякую» у громадських місцях великого міста. І саме у такому контексті і народна пісня стає екзотом: співати в оригіналі – годиться, говорити – ні.

Ось на гастролях у Кривому Розі Кримський український драматичний театр. Послухаймо поза сценою мову акторів. Неймовірно, але жоден з них у звичайній розмові не послуговується рідним словом. Як же тоді він може трепетно донести велич і красу цього слова до глядача, до народу? Висновок обивателя? Його тепер можна почути скрізь, і у книгарні так само. Ось дитя просить маму

купити саме ось цю, українську книжечку. Мама зі значним акцентом напівзабутої мови відстрашує дитя, зневажливо вказуючи на мову видання, і з переможним виглядом оглядає присутніх. Знай, мовляв, наших! Ось інший відвідувач відхиляє пораду працівниці магазину купити цікаву українську книжку, заявляючи, що він по-французькому не читає... А варто заговорити більш-менш правильною мовою, як тебе запитують, чи не вчитель ти часом.

Вчителю можна вибачити, бо у нього робота така, а іншим зась!.. – дивак та й годі! І як потрібне за таких обставин натхненне слово справжнього митця, який майстерно володіє словом, котре вщент розбиває скепсис. Пригадуються виступи на Криворіжжі на початку 70-х років артиста Львівського українського драматичного театру ім. М. ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ, здається, КОВАЛЬЧУКА (хай дарує за можливе перекручення прізвища!) у літературному монтажі за твором Расаула ГАМЗАТОВА «Мій Дагестан». Треба було бачити, з якою увагою прислуховувалися присутні (частина яких майже не користувалась до цього рідною мовою) до думок мудрого горянина, що струмували через кожне слово, мовлене талановитим виконавцем. Але подібного не відшукати у пам'яті за півтора десятиліття, що спливали потім. Певно, що духовну атмосферу в цей період творили люди хоч і не далекі, але настирливі, агресивні... А у тебе підросло дитя. І от настав радіснозбуджений день першого приходу до школи. Сподіваєшся, що дитина доторкнеться до найціннішого, до наймудрішого, до високохудожнього, щоб у процесі пізнання осягнути велич людини, пориватися до ідеалу. І як жаль стає, що рідна мова не

стала знаряддям у цій справі. Радше навпаки, перешкодою. Виявляється, з перших же днів треба негайно переучуватись... Не розширювати мовні береги, а безоглядно відштовхнутись від найближчого з них, рідного. Вертаю нині на 8 років у минуле і заходжу до школи № 42. Тут вирішується питання: бути чи не бути в школі класові з українською мовою навчання. Вирішується, треба сказати, досить оперативно – ті сім або вісім чоловік, які мали намір віддати дітей до цього класу, досить швидко під тиском «аргументів» директора Миколи Григорівича ЛЯШЕНКА «перехотіли». Жаль, і це гірка правда: не одне молоде покоління тільки сяк-так «балакає» по-українськи, бо ні підручники, ні вчителі не кохаються на мовних скарбах. Дитя, за рідкісним винятком, не чує нині колискову від рідної матері чи казочку дідуся. То як же пригорнутись юні душі до могутнього і мудрого свого порадника – рідного СЛОВА? Панацеї не видно, але чи не провідати б напередодні і в перші дні навчального року нашому письменникові, артистові, художнику ту чи іншу школу, самому набратися вражень, мудрим і влучним словом поставити заслін суржику, плекаючи, «мов парость виноградної лози», слово, що має жити і виховувати?! Чекає його, творчого працівника, і робота орача та сіяча на спраглий ниві духовного світу дорослих. Не маємо права допустити, щоб з'явилася Червона книга мов, а отже, і народів, щоб ми вписували і себе в ту книгу.

Микола КОРОБКО, інженер-геолог, випускник Дніпропетровського держуніверситету 1959 року, м. Кривий Ріг.

Був унікальним лідером

(Про замовчуваного протягом десятиліть українського громадсько-політичного діяча)

ВІН ПІШОВ, А МИ ПОКИ ЩО ЗАЛИШИЛИСЬ...

Близько двох років тому 30 березня він пішов із життя. Як написав тоді про нього в парламентській газеті «Голос України» від 6 квітня 2021-го року керівник інформаційного центру Української екологічної асоціації «Зелений світ» (за статутом 1992-го року) Сергій Федорінчик, «Це був моральний взірєць, життя і справи якого заслуговують цілої книжки... Коли закінчився термін його депутатських повноважень, повернувшись до Верховній Раді двокимнатну квартиру в депутатському будинку на Оболоні й повернувся у свою хату в Тернівському районі (північний край Кривого Рогу). Відмовився подавати заяву на підвищення депутатської пенсії, коли уряд підвищив депутатські зарплати і пропорційно до них зросли пенсії депутатів попередніх скликань. У Кривому Розі Микола Коробко став одним із засновників міського осередку Всеукраїнського товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта», газети «Промінь Просвіти», осередків «Зеленого світу», Народного руху, Криворізького міського правозахисного товариства, організував кінопокази фестивалю фільмів про права людини DokuDays UA...».

Книжка, на жаль, і досі не видана. Зупинка – за підтримкою від організації, де Микола Іванович дуже активно працював, а ще – за спогадами про нього від активістів тих організацій, які його дуже добре знали. А нам, правозахисникам зі створеної ним організації, вдалося поки що випустити три

числа нашої газети, повністю присвячені його діяльності. Крім цього, у рамках «Кампанії по збереженню довкілля – на підтримку реформи сфери довкілля за сприяння та підтримки ГО «Докудейз» – випустити ще два числа газети про нього як про видатного українського еколога, який захищав заповідну територію в Кривому Розі «Балка «Північна Червона» і – створити й видати кольоровий буклет його пам'яті. Також (за підтримки місцевих жителів) нам вдалося домогтися перейменування вулиці, на якій він проживав протягом останніх десятиліть, на вулицю Миколи Коробка.

ЗАМОВЧУВАЛИ. ПОПРИ ЧИСЛЕННІ ПЕРЕМОГИ І ЗДОБУТКИ

Про атмосферу несвободи в Кривому Розі і про те, що його діяльність замовчують, Микола Коробко говорив і сам. Звідси – і його досить часті поїздки до Києва «не тільки у справах, а й для того, аби вдихнути повітря свободи», як він сам казав. Бо тут про нього згадували в місцевих ЗМІ (крім нашої, звичайно, газети) лише іноді. Та й то – зазвичай у рамках заходів чергового кінопоказу фільмів Міжнародного кінофестивалю в Україні про права людини Docudays UA, які він тут як керівник громадської організації запровадив першим на Дніпропетровщині, ще в 2007-му році. Ось, наприклад, – щодо провладної місцевої газети «Червоний гірник» (у своєму інтерв'ю нашій газеті з нагоди її десятиріччя, в 2016-му році, в числі 18-му). Він тоді підкреслив наступне:

«Що стосується «Червоного гірника», то я зі своїми дисидентськими поглядами, звичайно, скептично до нього ставився... А щодо моїх стосунків із цією газетою після здобуття Україною незалежності, то сам я, знаючи про її цілковиту залежність від комуністичної за своїм змістом влади, зі статтями туди не звертався. Щоправда, зрідка там з'являлися публікації про мене і про мою депутатську діяльність. Зокрема, я пам'ятаю журналіста Віталія Дейнегу, який розмістив там схвальний матеріал про мою діяльність. А так, зазвичай, мене намагалися замовчувати, ігнорувати, через що подібного роду публікації були рідкісними...».

А замовчували та ігнорували тут українського громадського діяча Миколу Коробка і як одного із засновників всеукраїнської організації «Спілка офіцерів України», і коли він був керівником ревізійної комісії Української Гельсінської спілки з прав людини, і як видатного еколога, що керував «Зеленим світом», і коли він як представник різних позивачів багато разів вигравав суди, у тому числі – у Європейському Суді з прав людини. (Це справа «Анатолій Макарович Білий і Лідія Іванівна Біла проти України», на засіданні 18 червня 2013 року), і коли він протягом кількох років у Кривому Розі був незмінним головою секретаріату українсько-польського Партнерства «Відродження річки Саксагань»...

А з дисидентськими поглядами він був ще із самого дитинства, бо жодного разу не пов'язав на шию червоний піонерський галстук (це ще за часів сталінщини!), не був ані комсомольцем, ані комуністом,

Це для нас, українців, дуже гірка символіка, якщо замовчують справді діяльного українського громадського діяча на нашій, українській, землі. Особливо ж гіркою вона виглядає через те, що місцева криворізька влада протягом десятиліть майже повністю замовчувала діяльність того, хто народився у страшному 1937-му, коли розстріляли Українське Відродження. Це я – про Миколу Коробка, народного депутата України першого скликання, а в недалекому минулому – голову Української екологічної асоціації «Зелений світ».

ані членом іншої якоїсь партії. І народним депутатом України став у ранзі позапартійного, перемігши в першому ж турі не когонебудь, а найвпливовішого тут функціонера: мера міста Кривого Рогу Григорія Гутовського, який був, до того ж, членом Президії Верховної Ради УРСР.

ЛІДЕР, ЯКИЙ СВІТИВ І ТВОРИВ, А НЕ КОМАНДУВАВ

Якщо сконцентрувати всю суть багатогранної діяльності Миколи Коробка в одному реченні, то воно, як на мене, мало б виглядати так: «Діяти по-людському означає бути озброєним силою права, щоб протидіяти праву сили». Це був унікальний лідер, який віз за собою людей виключно силою своїх переконань і особистим прикладом. До слова, за ті більше тридцяти років (з початку 1990-го), що я із ним був знайомий і співпрацював, не чув і не бачив жодної від нього команди, бо всі рішення приймалися виключно після попереднього обговорення. А ще він ніколи не бруднив нашу мову лайкою. Крім того, я не знав більше нікого, хто міг би так уважно й подовгу вислуховувати інших людей і (це – надважливо!) намагатися допомогти їм у розв'язанні їхніх проблем. До того ж, одним із його девізів по життю був і такий: «З повагою ставитися до кожної травинки». І ті люди, з ким він працював, дуже добре знають, як він ставився до живої природи і як він її захищав до останніх своїх днів.

Так, Микола Коробко зробив надзвичайно багато. Де в чому його багатогранна діяльність була відзначена: Почесною грамотою від Верховної Ради України «За особливі заслуги перед Українським народом», нагородою «Хрест заслуги» від Спілки офіцерів України в 2006-му і (від Харківської правозахисної групи) – як переможця конкурсу серед журналістів «Проти катувань» у 2010-му році. Але в рідному місті він так і залишився незаслужено замовчуваним і проігнорованим.

Проте світло його творчості і любові до людей має пробити кригу збайдужіння місцевих управлінців до цього світлого лідера і зігріти всіх. Особливо – в часи цієї жорстокої війни, яка в душі багатьох поселила холоднечу страху. Тим більше, що Микола Коробко також працював і на оборону України на одному з криворізьких заводів, коли йому вже виповнилося 78 років.

Сергій ЗІНЧЕНКО, редактор добровільної газети Промінь Просвіти Є» ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» в газеті «День» від 12 вересня 2023 року https://day.kyiv.ua/article/suspilstvo/buv-unikalnym-liderom?fbclid=IwY2xjawOyK2ZleHRuA2FibQlxMABicmlkETfHcFExSWZvQ3B6RW1Y2huc3J0YwZhcHBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHmC8Fw-Gv3URDNDhYH-zW6hYyLAOIJg78dKHxHM7e7h8mp5AawUZSw_m6ku8q_aem_6vSpScRwlqaZ95t708r-Mw

ВИКЛИКИ ВІЙНИ, НАВ'ЯЗУВАНА НЕОБХІДНІСТЬ ВИБОРІВ І ВОЛЕЛЮБНЕ ВІЙСЬКО

17 грудня президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн виступила із промовою на пленарних дебатах Європейського парламенту. Ця промова - важлива частина підготовки до вкрай важливого для України засідання Європейської ради, яке відбудеться вже 18-19 грудня. І промова фон дер Ляєн стала відповіддю оновленій безпековій стратегії США, в якій Вашингтон фактично відмовляється від підтримки Європи. А разом із тим - фіксує готовність Європи самостійно гарантувати свою безпеку та продовжувати підтримку України. Зважаючи на важливість цього засідання, «Європейська правда» публікує повний текст промови фон дер Ляєн.

Дипломат Роман Безсмертний вважає, що останні поступки української делегації — це тактичний маневр, покликаний продемонструвати Дональду Трампу повну неготовність Москви до конструктиву.

Дипломат Роман Безсмертний вважає, що останні поступки української делегації — це тактичний маневр, покликаний продемонструвати Дональду Трампу повну неготовність Москви до конструктиву.

«Настав момент незалежності Європи». Відповідь Урсули фон дер Ляєн на нову стратегію США

Європейська рада цього тижня присвячена усвідомленню реальності теперішнього моменту. Реальності світу, який став небезпечним і транзакційним. Світу воєн. Світу хижаків.

Реальність цього світу означає, що ми, європейці, маємо захищати себе і маємо покладатися на самих себе.

Ми живемо в цьому світі вже певний час. Ще до події, яка остаточно всіх розбудила, — незаконного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року.

Учорашній мир зник. Але у нас немає часу потурати ностальгії. Важливо лише одне — як ми протистоїмо сьогодні. Ми, європейці, не можемо дозволити, щоб світогляд інших визначали наше майбутнє. Жоден із нас не має бути шокований тим, що інші говорять про Європу. Але дозвольте сказати: це був би не перший випадок, коли уявлення про Європу виявилися застарілими. І не перше усвідомлення того, що післявоєнний світовий порядок змінюється до невпізнаності. У Національній безпековій стратегії (Сполучених Штатів) слушно зазначено: «Європа втрачає частку у світовому ВВП — з 25% у 1990 році до 14% сьогодні». Але чого там не сказано — це те, що показники США рухаються тим самим шляхом: з 22% у 1990 році до 14% сьогодні. Отже, це не історія про економіку по один чи інший бік Атлантики. Це історія про зсув у світовій економіці.

Якщо взяти лише Китай, його частка у світовому ВВП зросла з 4% у 1990 році до 20% сьогодні. Саме тому Сполучені Штати вже певний час чітко говорять про зміну своїх стратегічних інтересів і пріоритетів на тлі зростання Китаю.

Мій головний меседж такий: ця Стратегія не є причиною потрясіння, з якими Європа стикається у світі. Вона є симптомом реальності сучасного світу.

Тож наше завдання на Саміті цього тижня — показати, що ми зосереджені на власній стратегії, власних інтересах і власних пріоритетах.

Хочу повторити те, що сказала саме тут під час мого звернення про стан Союзу: це — момент незалежності Європи. Відтоді як ми почали вживати цей термін — «незалежність», — багато хто ставився до нього скептично. Що він насправді означає? Чи є це реалістичним? Подивіться на те, що ми вже зробили. Від оборони до енергетики ми зробили неможливе можливим у межах нової реальності. І ми готові зробити більше. Бо в нашій незалежності ми стаємо сильнішими. А сильніша Європа — це сильніший партнер, здатний не лише сприяти, а й гарантувати безпечніший світ. Погляньмо на прогрес, якого ми досягли. Ми вступаємо в нову епоху, яка покладе край енергетичній залежності Європи від Росії.

І цей Парламент був лідером у цьому

процесі з першого дня. Я вам дякую. Ваші зусилля дали результат. Завдяки REPowerEU імпорту російського газу — як СПГ, так і трубопровідного — скоротився з 45% на початку війни до 13% сьогодні; імпорту вугілля — з 51% до нуля; а сирої нафти — з 26% до 2%. Усе це означає, що ми назавжди й остаточно відмовляємося від російського викопного палива. Ще кілька років тому це здавалося немислимим. Але ми діяли і здобуваємо нашу незалежність від Росії. Це не випадковість. Це результат спільної наполегливої праці, продиктованої тим, що робить нас європейцями: нашим відчуттям мети, нашою єдністю, нашою політичною волею.

Тепер у нас є шаблон для подальших дій. Чи йдеться про критично важливі сировинні матеріали в межах Плану REsourceEU, чи про диверсифікацію та зміцнення ланцюгів постачання через амбітні торговельні угоди — від Латинської Америки до Індотихоокеанського регіону. Ера європейської незалежності має бути незворотною. Попереду ще багато роботи. Ми маємо йти далі й діяти швидко. Особливо це стосується оборони та безпеки. Суть проста: Європа має бути відповідальною за власну безпеку. Це більше не опція — це необхідність. Ми знаємо загрози, з якими стикаємося, і ми їм протистоїмо. Це означає, що ми маємо бути готовими. Ми повинні розробляти та впроваджувати нові спроможності, щоб вести сучасну гібридну війну. І тут ми знову здійснюємо прорив. Після десятиліть недостатнього фінансування ми змінюємо курс.

Ми трансформуємо нашу оборонно-промислову базу на таку, що здатна постачати передові технології та забезпечувати швидке масове виробництво в умовах війни. Цього року ми зробили для оборони більше, ніж за попередні десятиліття. За останні 10 років ми інвестували 8 млрд євро в оборонний фонд. Цього року ми забезпечили можливість інвестування до 800 млрд євро до 2030 року. Ми також побачили, наскільки перевираним був попит на програму SAFE: запити від 19 держав-членів значно перевищили 150 млрд євро, що були запропоновані. І держави-члени вже просять про новий раунд SAFE. Це свідчить про нашу європейську відданість європейській безпеці. Цей ривок — не лише про оборону. Це про нашу свободу, наше процвітання та нашу незалежність.

І немає важливішого акту європейської оборони, ніж підтримка оборони України. Найближчі дні стануть вирішальними для її забезпечення. Від нас залежить, як саме ми фінансуватимемо боротьбу України. Ми знаємо, наскільки це нагально. Ми всі це відчуваємо і бачимо. Адже водночас з активізацією мирних переговорів Росія посилює шквал атак. За оцінками МВФ і нашими власними розрахунками, потре-

би України у 2026–2027 роках становлять близько 137 млрд євро. Європа має покрити дві третини — тобто 90 млрд євро. Ідеться не лише про цифри. Ідеться про зміцнення здатності України забезпечити справжній мир — справедливий, тривалий, такий, що захищає Україну і водночас Європу. Ідеться також про підвищення ціни війни для Росії. Саме тому я запропонувала два варіанти для майбутньої Європейської ради: один — на основі активів, інший — на основі запозичень ЄС. Нам доведеться вирішити, яким шляхом іти. Але одне абсолютно зрозуміло: рішення про фінансування України на наступні два роки має бути ухвалене саме на цій Європейській раді.

Ми вже зробили один надзвичайно важливий крок. Минулого тижня ми погодили безстрокове заморожування російських активів. Це рішучий крок і потужний політичний сигнал. Це означає, що російські активи залишатимуться замороженими доти, доки ми не ухвалимо інше рішення — доки Росія не припинить війну і не виплатить належні репарації Україні за завдані збитки. Безстрокове замороження активів також зміцнює спроможність України забезпечити справжній мир — справедливий, тривалий і такий, що захищає Україну та Європу. Цього тижня ми також маємо домовитися (...) про необхідність європейської незалежності та про те, як її досягти. І ця Європейська рада та рішення щодо України є центральною частиною цього процесу. Але ми завжди повинні пам'ятати, чому незалежність є настільки важливою в сучасному світі. Вона важлива, тому що незалежність — це, зрештою, наша свобода. Свобода ухвалювати рішення та закони для себе, діяти так, як ми вважаємо за потрібне, відстоювати власні інтереси та партнерства. Свобода голосувати за кого ми хочемо — без тиску та без потоків маніпулятивної інформації. Свобода обирати різноманіття, свобода обирати демократію. Але передусім — це свобода жити так, як ми хочемо. А це і є європейський спосіб життя.

Наші культури й традиції настільки різні й водночас настільки центральні для нашого способу життя. Саме вони нас об'єднують. І коли ми єдині — ми непереможні. Я щиро пишаюся цим. Наші відмінності нас не роз'єднують. Ми шануємо наші культури. Вони поєднують нас як європейців. І гордість за Європу — це те, що нас єднає. Тож, дивлячись у майбутнє, я закликаю вас бути впевненими в тому, чого ми можемо досягти на нашому шляху до сильної, незалежної Європи. Дякую і хай живе Європа.

Переклад «Європейської правди», 17 грудня 2025 року (Читайте повністю за посиланням:

<https://www.euointegration.com.ua/articles/2025/12/17/7227339/>)

«Миру не буде»: дипломат пояснив, навіщо Київ погодився обговорювати вибори під час війни

Поки Вашингтон та європейські столиці шукають «формулу миру», Кремль розглядає лише два сценарії розвитку подій, і жоден із них не передбачає справжнього припинення війни. Таку думку висловив дипломат, колишній посол України в Білорусі Роман Безсмертний в ефірі «Еспресо». Надії президента США Дональда Трампа та деяких європейських лідерів на швидку мирну угоду розбиваються об реальність російських амбіцій. Москва не розглядає «третього варіанту» — компромісного миру, про який мріють на Заході.

Дві стратегії Кремля

За словами дипломата, стратегічна мета Росії залишається незмінною — поглинання України. Змінюються лише інструменти. «Щодо позиції Кремля, то у нього є дві опції — захопити Україну або руками Дональда Трампа, або силою, війною. Третьою опцією, про яку мріє Трамп, можливо, хтось ще в Європі, немає», — наголосив він.

Навіщо Київ пішов на поступки

Безсмертний прокоментував згоду української делегації обговорювати болісні питання: проведення виборів та відтермінування вступу до НАТО. Він називає це «дипломатичним і тактичним кроком», хоча визнає його юридичну сумнівність. «І перше, і друге суперечить Конституції України, де чітко декларується курс до НАТО... Щодо виборів — неможливо провести їх під час воєнного стану... Тому ні перше, ні друге не є конституційним», — пояснив експерт. Цей ризикований крок був зроблений, щоб дати Трампу остаточно зрозуміти: проблема не в непоступливості Києва, а в тому, що Москва не готова до конструктиву в принципі.

<https://tsn.ua/politika/myru-ne-bude-dyplomata-poiasnyv-navishcho-kyiv-pohodyvsia-obhovoryuvaty-vybory-pid-chas-viyny-2979980.html>

Пропоноване фото — за посиланням: <https://www.chesno.org/politician/70067/>

ВИКЛИКИ ВІЙНИ, НАВ'ЯЗУВАНА НЕОБХІДНІСТЬ ВИБОРІВ І ВОЛЕЛЮБНЕ ВІЙСЬКО

Україна ЗДАТНА ВИГРАТИ ЦЮ ВІЙНУ

Україна може виграти цю війну. Періодично ми нагадуємо про це собі і усьому світу. От сьогодні знову.

Дуже важливо про це пам'ятати, що насправді ми з пригломшливим рахунком перевершуємо росіян у винахідливості і креативності. Проявляється це і у тактиці, оперативному мистецтві, і у технологіях.

Ми успішно здійснюємо стрімкі наступальні операції, а росіяни — ні. Ми раптовими і вивіреними ударами відбивали Харківщину, Херсон, зайшли на Курщину, от нещодавно відкинули ворога коло Куп'янську. Натомість у росіян наступ — це примітивне видавлювання нас масою, трупами.

Ми більш винахідливі у техніці. Ми перші були у запровадженні малих дронів для розвідки, ФПВ — для нанесення ударів, морських безпілотних катерів — для зни-

щення флоту противника, агродронів — для бомбових ударів.

Так, росіяни системніші, краще масштабуються. Бо у них на війну працює їх вся держава, місцева і федеральна влада, олігархи і корупціонери. У нас — повною мірою не включена жодна з цих категорій. У нас справа захисту Батьківщини — це клопіт війська.

І все ж ми тримаємося.

І ось, це, здається, ми використали потужні підводні дрони. Знову немає аналогів цій операції, знову вперше в світі!

Щоб ще раз підкреслити своє панування над росіянами на Чорному морі. Щоб ще раз нагадати собі й усім, що ми можемо виграти цю війну.

Росіяни застосовують найпримітивніші підходи. Вони лізуть вперед, використо-

вуючи людей як біопаливо. Вони щодня запускають ракети і дрони в нашу енергетику, без якогось ефекту для війни. У них дуже мало результатів, зате це все відбувається щодня і працює як гіпноз. Вони гіпнотизують себе і світ біроботами і шахедрами — у гіпнозі, схоже, важлива не якість, а кількість, тривалість.

Будь-який свідомий реаліст війни спостерігає розуміє, що усі територіальні успіхи росіян вартують дуже мало. Що ми здатні переключити своїми наступальними операціями. Що тиск на наш тил ми здатні збалансувати ударами по російській військовій та енергетичній інфраструктурі.

Нам залишилося лиш одна річ. Ми маємо винайти комплекс технологій і тактик, щоб зупинити російський піхотний штурм.

І тоді ми переможемо. Коли росіяни перестануть іти вперед, коли зупиняться, вони втратять віру, і їх імперська перенапружена машина посиплеться. Бунт Пригожина колись розкрив (але не використав) секрет: Росія порожня і слабка всередині.

Україна здатна виграти цю війну.

Igor LUTSENKO,

16 грудня 2025 року <https://www.facebook.com/igor.lutsenko>

Після майже чотирьох років повномасштабної війни Україна вкрай потребує коштів для фінансування буквально всього — оборонних дій, закупівлі зброї, видатків державного бюджету, обслуговування боргів. Влада розраховує на отримання, так званого, «репараційного кредиту» від Євросоюзу завдяки замороженим російським фінансовим активам. Його сума може різнитися — у цілому в ЄС налічується близько 210 мільярдів євро російських державних грошей. Позика для України може складати 90 мільярдів євро на 2026-2027 роки чи 140 мільярдів євро на довший час, а може сягнути й більшої суми залежно від домовленостей. За оцінками МВФ, лише у 2026-2027 роках Україна має незакриті потреби у фінансуванні в 63 мільярди доларів. Для 2026-2029 років ця цифра становить 136,5 мільярда доларів. «Репараційний кредит є абсолютно критичним для покриття дефіциту бюджету України на найближчі три роки. Європейські партнери це точно розуміють, але й досі не можуть подолати юридичні бар'єри для фактичної конфіскації російських заблокованих активів», — говорить Дмитро Чурін, директор аналітичного департаменту інвестиційної компанії Eavex Capital.

ЧОМУ НАДАННЯ РЕПАРАЦІЙНОЇ ПОЗИКИ

ВИЯВИЛОСЯ ПРОБЛЕМОЮ

Від початку керівництво Євросоюзу пропонувало такий механізм надання Україні репараційної позики: оскільки більша частина російських грошей, а це 185 мільярдів євро, перебувають у бельгійській фінансовій установі Euroclear, ця установа мала би віддати кошти Євросоюзу, а той би надав Euroclear власні облігації на таку ж суму. Після цього ЄС аналогічним чином вилучає російські кошти в інших європейських країнах і надає їх Україні. Але є умова: віддати їх Україна має лише в тому разі, якщо росія повною мірою заплатить війсьні репарації. Проте Euroclear та уряд Бельгії не погодилися на такий варіант. Якщо росія подасть до одного з судів, рішення якого мають виконуватися в Бельгії, позов із вимогою віддати їй гроші з Euroclear і виграє цю справу, то незрозуміло, як розрахуватися за цією вимогою. «Знову ж таки, приходить росія і каже: віддавайте наш гроші. А в Euroclear кажуть: а у нас лише облігації. Візьмете облігаціями європейськими? Ні, верніть нам гроші, можуть відповісти росіяни», — пояснює фінансовий експерт Андрій Шевчин. Бельгійський прем'єр Барт де Вевер висунув вимогу, що всі країни ЄС мають спільно гарантувати забезпечення Бельгії грошима на випадок, якщо доведеться віддати їх росіянам. Та насправді європейським країнам дуже важко буде швидко зібрати 185 мільярдів євро. Тож у відповідь на це Єврокомісія звернулася до Європейського центрального банку, щоб той прогарантував, що у критичній ситуації надасть повну суму необхідних грошей установі Euroclear. Але і ЄЦБ відмовився надавати таку гарантію, посилаючись на те, що це фактично виглядатиме як пряме фінансування бельгійського уряду, що заборонено договорами ЄС.

ДЕ ЩЕ Є РОСІЙСЬКІ АКТИВИ?

Окрім російських грошей, заморожених у бельгійській установі Euroclear, є ще й частина таких коштів у бельгійських банках, інших країнах Європи та світу. Так, Британія вже погодилася включити заморожені там російські кошти на 8 мільярдів фунтів до репараційної позики для України. У Франції є 18 мільярдів євро російських грошей, але вони розміщені в комерційних банках, тож країна не дуже хоче залучати їх у репараційний кредит, стверджуючи, що ділові відносини комерційних банків з

росією — це зовсім інша справа, яка не підпадає під правові механізми пропонованого для України кредиту. Вочевидь, бельгійці це вважають несправедливим — чому вони повинні віддавати гроші Україні, а французи ні. Ще є близько 30 мільярдів доларів заморожених коштів рф в Японії — і японський уряд відхилив пропозицію ЄС залучити ці гроші для фінансової допомоги Україні. Також, 15,1 мільярда євро — у Канаді, яка більш прихильна до ідеї передати їх Україні. І 4,3 мільярда євро — у США. В цілому ж у світі їх близько 300 мільярдів доларів. Запасний план, що його пропонує Єврокомісія на випадок, якщо залучити заморожені російські активи для надання репараційної позики не вийде, теж існує. Це — позика коштів Євросоюзу для потреб України на європейському фінансовому ринку. Орієнтовно на 90 мільярдів євро на два роки (хоча сума може бути й меншою) через випуск облігацій ЄС або окремих країн-членів. Розраховуватися за цими облігаціями повинні будуть європейські країни, що візьмуть у цьому участь. Утім, ці гроші Україні, ймовірно, доведеться повертати, на відміну від позики на основі російських активів.

ГЕОПОЛІТИЧНІ ТЕРЕЗИ

А ще є велика геополітика. Так, адміністрація американського президента Дональда Трампа воліє включити майбутню долю заморожених російських активів у периметр мирної угоди, яку просуває Вашингтон. Це допоможе зробити заблоковані гроші предметом політичного торгу з росіянами. Як наполягає український президент Володимир Зеленський, якщо не лише Україна має йти на поступки, але й росія — тоді Трамп запропонує росіянам відмовитися від заморожених коштів для передання їх Україні і це виглядатиме як їхня поступка. Або ж Трамп запропонує росіянам повернути їхні гроші в обмін на мир. Та в Трампа є й інші ідеї. Для прикладу, є план створити фонд на 200 мільярдів доларів із російських активів, щоб побудувати в Україні величезний дата-центр (центр для обробки інформації) у великих обсягах, що потрібно для індустрії ШІ), який буде отримувати електрику з окупованої Запорізької АЕС. Американці ще й хочуть на цьому добре заробити.

«Україна залучена в цей процес перемовин з американцями, бо там питання репараційного кредиту так само стоїть», — говорить народний депутат Олег Дунда зі «Слуги народу», який нещодавно мав поїздки до Брюсселя та Вашингтона.

«Зараз важливим є фінальне рішення щодо репараційної позики, яке дозволить своєчасно внести зміни до державного бюджету та підвищити видатки на оборону. Крім цього, певна частина репараційного кредиту піде на закупівлю зброї. І тут сама ідея фінансування закупівлі зброї для України за кошти агресора» виглядає достатньо позитивно», — зазначає Сергій Колодій, головний експерт з макро економічного аналізу «Райффайзен Банку».

Друга група — це Угорщина та Словаччина, чий уряд має відверті проросійські симпатії. Їхня позиція полягає в тому, що чим більше давати грошей Україні, тим довше вона воюватиме. Відтак, у них є своє «просте» рішення: якщо не надавати Україні фінансової допомоги — війна припиниться. Звичайно, у такому сценарії дуже зацікавлена росія. «Фактично йде війна на виснаження ресурсів. Росіяни запускають нарратив, що як тільки ви перестанете підтримувати Україну — війна закінчиться. Для України це означає, що вона колапсує. Я впевнений, що росіяни розраховують на певного роду хаос в країні. Відрізання України від ресурсу — це її автоматичний програш у війні та одальші питання, які направлені на дестабілізацію», — коментує Дмитро Боярчук з Case Ukraine. «Ми маємо визнати один факт, що сьогодні ми плануємо стати членом Європейського Союзу і НАТО, але в цей же час ми маємо усвідомити, що Москва вже є частиною цих організацій через своїх мільйонів», — говорить нардеп Олег Дунда.

Третя група — це умовна «мовчазна більшість», країни від Португалії до Кіпру. Вони дуже нечасто роблять якісь заяви про війну в Україні, а орієнтуються переважно на Італію та її лідерку Джорджу Мелоні, котра репрезентує «південь ЄС» на протигагу «півночі ЄС». Ця вісь утворилася вже давно. Третя група переважно проукраїнська з більшості питань, але притримується думки, що заморожені російські кошти мають піти на повсюдну відбудову України, а не на продовження війни. Бо інакше на відбудову, якої Україна вкрай потребує, грошей уже не лишиться. Так, під час грудневої зустрічі в Римі, Мелоні дуже серйозно переконувала Зеленського погоджуватися на мирні ініціативи Трампа, адже лише вони можуть сприяти швидкому встановленню миру, а тоді Україна зможе нарешті перейти до економічної відбудови. «Уряд в Італії дружний до України. При цьому вони далеко від росії, на відміну від поляків та балтів, які росіяни бояться. Італійцям немає чого боятися. Вони зараз зняли питання про

закупівлю зброї для України через програму НАТО PURL, тому що йдуть переговори й італійці вважають: ну, окей, тоді треба, якщо ми йдемо в мирні переговори, пріоритетувати те, що допомагає досягти миру швидше, а не просто підживлювати війну без жодного якогось плану чи результату», — говорить Павло Кухта, експерт-аналітик об'єднання міністра економіки. «Тут Україна сильно затиснута між інтересами сторін. Американці тиснуть за мир, частина європейців теж прибічники швидкого перемир'я, а частина — агресивно намагаються затягнути війну. Тому що чим довше росія зайнята Україною, тим довше вона не полізе, скажімо, в Прибалтику. Виходить, на словах вони кажуть, що ми — друзі України, але, по суті, наш інтерес, щоб українці воювали, гинули за те, щоб нас не чіпали».

ЧИ МАЄ УКРАЇНА ВЛАСНИЙ

ПЛАН «Б»?

З огляду на всі складнощі, пов'язані з отриманням багатомільярдної репараційної позики або іншого варіанту нової, масштабної європейської фінансової допомоги найближчим часом, Україні слід мати власний план «Б». Та чи він можливий? «Я думаю, що це емісія гривні. А ще розміщення державних облігацій. Це будуть основні канали. В уряді кажуть про підняття податків, є ідея «хлопнути» ФОПів. Вони-то ФОПів «хлопнуть», але просто люди перейдуть у тінь або вийдуть. Позики на внутрішньому ринку, бо ззовні в борг ніхто не дасть, і емісія гривні — це так, на один рік протриматися, з певним посиленням інфляції», — зазначає економіст Дмитро Боярчук.

Іван ВЕРСТЮК,

журналіст економічної тематики, сайт «hromadske», 16 грудня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням:

[# Пошук грошей не має кінця. Чи отримає Україна заморожені російські кошти](https://hromadske.ua/ukrayina/256404-poshuk-hroshey-nemaye-kintsia-chyotrymaye-ukrayina-zamorozeni-rosiyski-koshyti?gl=1*16ploc3*_up*MQ.*_ga*ODA yMT15MDQumTc2NTkyUMTA3NA..*_ga_5Q MSRNvKwQ*_czE3NjU5MjEwNzMkbzEkZz EkdDE3NjU5MjEwNzZkajU0JGwwJGgw*_ga_47KVPEYFJ4*_czE3NjU5MjEwNzZkajU0JGwwJGgw*_ga_47KVPEYFJ4*_czE3NjU5MjEwNzZkajU0JGwwJGgw*_ga_V3WYTMZ64J*_czE3NjU5MjEwNz MkbzEkZzEkdDE3NjU5MjEwODAKajUzJGwwJGgw*_ga_QRxBZKGOYN*_czE3NjU5M jEwNzZkajU0JGwwJGgw*_ga_FFQ6F8PRK*_czE3N jU5MjEwODAKajU0JGwwJGgw*_ga_QRxBZKGOYN*_czE3N jU5MjEwODAKajU0JGwwJGgw)</p>
</div>
<div data-bbox=)

ВИКЛИКИ ВІЙНИ, НАВ'ЯЗУВАНА НЕОБХІДНІСТЬ ВИБОРІВ І ВОЛЕЛЮБНЕ ВІЙСЬКО

ВИБОРИ

Напередодні засідання Європейської Ради, критично важливого для сталого фінансування України на наступні два роки, власний ко-респондент Укрінформу на полях міжнародного форуму «Стіяка Європа», де обговорювалися питання протидії російській пропаганді і дезінформації, у блиц-інтерв'ю поспілкувався із заступником начальника Головного управління розвідки Міністерства оборони України Вадимом Скібіцьким.

Вадим Скібіцький, заступник начальника ГУР Міністерства оборони України:

«Росія нарощує зусилля на «Європейському фронті»

- На тлі напружених дискусій про формат фінансової допомоги Україні на наступні два роки очевидно, що Росія використовує агресивні інструменти залучення для впливу на уряд і населення Бельгії щодо позиції країни по цьому важливому питанню. Кая Каллас нещодавно відзначила, що країни ЄС по-різному ставляться до погроз Росії. Як ви вважаєте, зусилля агресора у цій

площині мають успіх тут і в цілому в Західній Європі?

- Знаєте, сьогоднішній форум дуже актуальний, тому що Росія дійсно нарощує зусилля саме на європейському фронті. Я кажу «європейський фронт», тому що це гібридна війна, яку веде Російська Федерація. І я на заході наводив приклад: як тільки в нашій історії відбуваються важливі події, а тим більше такі, як зараз ми маємо на фронті, важливі події у переговорному процесі, одразу включається

РФ. І при тому вона працює цілеспрямовано. Одним із питань, які обговорюються під час переговорного процесу, є заморожені активи Російської Федерації. І саме ця проблематика дуже агресивно висвітлюється Російською Федерацією, використовуються всі наративи для того, щоб не допустити використання цих активів. Тому що для Росії це критично, вона розуміє, що може їх втратити, але вона повин-

безпекових гарантій України на майбутнє. Якими ви бачите основні ризики у цій площині?

- Якщо взяти Європейський Союз, вони використовували це, у тому числі в нових країнах-членах ЄС, і раніше. Це те, що Україна втратить незалежність, те, що втратить своє сільське господарство, що її продукція буде заборонена – це один із наративів, який

на їх втратити. Адаже ті збитки, що їх завдала Російська Федерація на нашій території, не перекинуться тими грошима, які на сьогодні заморожені в Європі. І це Європа повинна розуміти. Все, що наша держава багато років будувала, надбання нашої держави зараз руйнуються кожного дня, кожної ночі.

- Європейські чиновники очікують подальших спроб РФ усіляко підірвати процес євроінтеграції України в ЄС, адже вступ до ЄС має слугувати політичним стовпом

Російська Федерація використовувала завжди. Інші питання будуть стосуватися дуже простого наративу, який розповсюджує російська пропаганда: без Росії нічого неможливо.

Євген МАТЮШЕНКО, Брюссель, сайт «УКРІНФОРМ», 18 грудня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю - за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4070915-vadim-skibickij-zastupnik-nacalnika-gur-ministerstva-oboroni-ukraini.html>)

Удар по підводному човну. Чорноморський флот та баба Паразка

15 грудня 13-є Головне управління військової контррозвідки СБУ у взаємодії з ВМС України явило світу чергове диво, уразивши ворожого підводного човна проекту 636.3 «Варшав'янка», котрий ховався на військово-морській базі у Новоросійську. Човен був носієм крилатих ракет «Калібр» (чотири торпедні апарати з шести можуть бути задіяні для пуску крилатих ракет, всі шість одночасно – ні через габарити ракет та механізми заряджання). Вартість човна проекту 636.3 – близько 400 млн. доларів США, але якщо такого човна будувати зараз, то санкції штовхнуть ціник в напрямку півмільярда.

Наслідки удару оцінювати по відео, викладеному в соцмережах, важкувато, але тямуючі люди з величезним бекграундом на флоті кажуть таке: якщо для удару наші моряки-контррозвідники застосували бойову частину в 150 кг, то човен зобов'язаний отримати пробіоїну півтора на півтора метри. Така діра передбачає пошкодження/руйнування внутрішніх комунікацій, систем і механізмів човна. Швидше за все, затоплено один-два відсіки. Глибина біля причалу в Новоросійську – 9 м, човен має осадку 6,2 м. Можна припустити, що сьорбнувши заборотної води, човен ліг на грунт, а над поверхню моря стирчать десь 4-5 м корпусу і рубка, тобто він не втопився, як ми всі того бажаємо.

На відео видно, що вибух стався у кормовій частині човна, котрий має одновальну енергетичну установку і один основний гвинт. Є думка, що і вал, і гвинт пошкоджені, тобто ніхто нікуди не пливе, а ремонт вкрай ускладнений. Тобто варто чекати, коли по накатаній в Севастополі схемі по недобитому човну найближчим часом прилетить якийсь SCALP/Storm shadow і питання ремонту буде зняте остаточно.

Ще одна цікава думка: вся система спостереження за підступами до військово-морської бази прагнула наближення нашого ударного засобу, адже тривоги не було. А як тривоги не було, то на човні мала перебувати лише чергова зміна, а решта екіпажу – десь на березі. Звіди можемо припустити, що боротьбу за живучість підводного човна екіпаж повним складом вести не міг і наслідком двобою «екіпаж – морська вода» є затоплення не одного-двох відсіків, а всього човна. А це вже – зовсім інший обсяг ремонту. За оцінкою колишнього начальника кафедри ВМС НУОУ капітана 1-го рангу в запасі Степана Яким'яка, навіть за мінімальних пошкоджень човен виведений з ладу і потребує огляду корпусу у сухому доці та подальшого відновлення пошкоджених частин.

Чим наші дістали ворожу субмарину? Кажуть, що бахнули

підводним дроном «Sub Sea Baby». Вороги на своїх медіаресурсах (коли не ридують) повідомляють про новий безекіпажний човен напівпогружного типу (тобто човен рухається по поверхні моря, а на підходах до району цілей дещо занурюється, чим ускладнює своє виявлення і ураження черговими силами і засобами з кораблів противника та з берега). За будь-яких варіантів (ми – за «Sub Sea Baby») Україна, спираючись на технологічну перевагу, завдала асиметричного удару та щонайменше на 16% скоротила кількість підводних човнів ЧФ ВМС ЗС РФ, здатних застосувати КР «Калібр» та їх сумарний ракетний залп в одному ударі.

Кілька слів треба сказати про красиве, котре може випасти з поля зору читачів:

- краса оперативного планування: місце стоянки підводного човна було виявлене, операція ретельно спланована, чудово організована взаємодія між декількома складовими Сил оборони, ударний засіб подолав маршрут від узбережжя України до ворожої військово-морської бази «Новоросійськ», ніде не втратив зв'язку, система навігації відпрацювала ідеально, «Sub Sea Baby» подолав загородження на вході до бази, його не помітили системи, призначені для боротьби із силами і засобами, що діють з-під води, знайшов ціль і уразив її. Не применшуючи заслуг інженерів і техніків, все ж таки перший приз – операторам-планувальникам і операторам-виконавцям;

- кібернетична краса: одразу відкинемо, як смішну, версію надання українській стороні відео адміністрацією порту «Новоросійськ». Отже виходить, що наш кіберпідрозділ або підключився до відеокамер в порту, або загалом хакнув всю їх систему і транслював удар онлайн. А раніше такого не траплялося. Поаплодуємо українським кіберпідрозділам.

Мораль цієї морської події: ВКР СБУ та ВМСУ опустили підводні сили противника до критичного рівня його можливостей завда-

вати ракетних ударів по Україні, адже наявність в боездатному стані лише двох підводних човнів-носіїв КР означає, що навантаження на їх екіпажі суттєво зросте. Наявність двох човнів не означає залучення одночасно обох до ракетного удару, оскільки планово-попереджувальних ремонтних робіт ніхто не скасовує (хоча ні, Малюк може скасувати, 7-а бригада Повітряних сил може, береговий ракетний дивізіон ВМСУ довгим «Нептуном» теж може), патрулювання в морі та повернення на базу також матимуть свій вплив.

Тепер піднінемося на оперативнотрагедійний рівень і оцінімо ситуацію звідти. На початку вторгнення ЧФ противника мав у своєму складі один ракетний крейсер проекту 1164, підводні човни: шість – проекту 636.3 «Варшав'янка», один – проекту 877В, три ракетні фрегати проекту 11356Р, три патрульні корвети проекту 22160 (до кінця року прибув ще один), малі ракетні кораблі: чотири – проекту 21631, два – проекту 1239, три – проекту 22800, два сторожові корвети проекту 1135, два малі ракетні катери проекту 1241, чотири малі протичовнові кораблі проекту 1124М. Окремо виділимо великі десантні кораблі: п'ять – проекту 775, два – проекту 1171. Для посилення десантно-висадочних спроможностей флоту на Чорне море були перекинуті вдк Північного і Балтійського флотів: п'ять – проекту 775, один – проекту 1171. Не беремо до уваги кораблі підтримки та забезпечення, хоча по них теж стріляємо!

Найбільше зло – носії крилатих ракет. Список злочинців – поіменно: 4-а окрема бригада підводних човнів (в/ч 95200): Б-261 «Новоросійськ», Б-262 «Старий Оскол», Б-265 «Краснодар», Б-268 «Великий Новгород», Б-271 «Колпіно», Б-237 «Ростов-на-Дону»; 30-а дивізія надводних кораблів: «Адмірал Григорович», «Адмірал Ессен», «Адмірал Макаров»; 41-а бригада ракетних катерів: «Бора», «Самум», «Орехово-Зуєво», «Інгушетія», «Грайворон», «Вишній Волочок»,

«Аскольд», «Туча», «Тайфун». Сумарний ракетний залп цієї зграї у лютому 2022 становив 104 крилаті ракети 3м14 «Калібр». Після запровадження Силами оборони кінетичних санкцій у грудні 2025 сумарний залп становить 76 ракет, а з урахуванням реальної боездатності платформ-носіїв – 50-60 ракет.

Україна, яка, фактично, є державою з флотом без кораблів, спираючись на технологію і винахідливість своїх військових, знизила ударні спроможності ВМФ противника на 29%. Були знищені ракетний крейсер «Москва» (удар ракетами «Нептун»), ракетний катер «Івановець» (удар БЕК «Магура»), малий ракетний корабель «Самум» (удар БЕК «Sea Baby»), пошкоджені ракетні фрегати «Адмірал Макаров» (удар БЕК «Sea Baby») та «Адмірал Ессен» (удар ракетами «Нептун»), підводний човен «Ростов-на-Дону» (удар ракетою Storm Shadow), малий ракетний корабель «Циклон» (удар ракетою АТАСМС). Додаємо сюди ще одну ворожу субмарину, про яку читали вище.

Флот противника в боях з українськими технологіями втратив єдиний ракетний крейсер, два з трьох ракетні фрегати, два з шести підводні човни (ще два – у плановому ремонті), один з двох малих ракетних кораблів, один з шести ракетних катерів. Противник, фактично, втратив половину своїх спроможностей завдавати ракетних ударів по Україні силами рештків свого Чорноморського флоту. Але ж не забуваємо, що носії крилатих ракет призначені не лише для цього, всі інші завдання також накрилися мідним тазом.

Тепер кілька слів слід сказати про десантно-висадочні спроможності противника на Чорному морі, адже казочка про «морську десантну операцію» та «висадку в Одесу і Миколаїв» ми чуємо регулярно. Отже: 197-а бригада десантних кораблів мала сім великих десантних кораблів. Для підтримки військово-морських штанів у лютому 2022 до Севастополю підгребли ще шість вдк. Така подія не пройшла непоміченою і Сили оборони втопили «Саратов», «Азов», «Цезар Куніков», «Ямал», «Новочеркаськ», «Оленегорський горняк» (пошкоджений, в ремонті), «Мінськ» (пошкоджений, в ремонті). Тобто з 13 вдк знищено/пошкоджено сім, десантно-висадочні спроможності противника знижені на 54%. Простіше кажучи, якщо раніше противник міг висадити 4500-5000 морських піхотинців

зі зброєю і технікою в одній хвилі на декількох ділянках висадки, то зараз не зможе і половини, тобто замість 9-10 батальйонів – лише 4-5. Колись в радянські часи моделювали бойові дії і нам, курсантам, казали, що в неядерному бою батальйон морської піхоти на березі без підтримки авіації і кораблів живе десь 40 хвилин. Але ж тоді ще не було української ТРО. Зараз ворожий десант навіть морозива на пляжі не встигне купити. Сюди додаємо поромну переправу «порт Кавказ – Керч», яка дублює Кримський міст.

Сили оборони запровадили кінетичні санкції серією ударів у 2024 році (травень-серпень: ураження поромів «Слав'янин», «Конро Трейдер», нафтобаз та інфраструктури порту Кавказ ракетами «Нептун», АТАСМС та ударними БПЛА), залізнична поромна лінія була значно порушена, кілька поромів затонули або пошкоджені, переправу неодноразово закривали. Станом на грудень 2025 немає підтверджених даних про відновлення регулярної роботи. Переправа залишається в обмежено працездатному стані (гідротехнічні споруди потребують ремонту). Росія планувала реконструкцію (вересень 2025), але через постійну загрозу ударів вона використовується мінімально або не використовується для цивільних перевезень. Все це вимушені роботи вдк.

Резюмеємо. Флот ворога позбувся 29% спроможностей завдавати ракетних ударів по цілях на суходолі та 54% спроможностей висаджувати морські десанти. З українського боку задіявали 0 (нуль) кораблів. Суцільна асиметрія. Ось так в морському тумані повстає обрис баби Паразки (функціональної) і дивиться вона в бік ворога. Наче і ракети є, і пара-трійка вдк, а вдіяти щось толкове вже не виходить. Стратегічна нейтралізація наростає, ефекти накопичуються.

Файний вишшов тортик. Але ж має бути і вишенька. Пригадуєте, як наші Повітряні сили влучили прямісінько в робочий стіл командувача ворожого флоту в будівлі штабу в Севастополі під час наради двома ракетами Storm Shadow? Краса ж!

Віктор КЕВЛЮК, експерт Центру оборонних стратегій, «LB.ua», 16 грудня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: https://lb.ua/society/2025/12/16/712169_pidvodnomu_chovnu.html)

ВИКЛИКИ ВІЙНИ, НАВ'ЯЗУВАНА НЕОБХІДНІСТЬ ВИБОРІВ І ВОЛЕЛЮБНЕ ВІЙСЬКО

Український Координаційний штаб з поводження із полоненими повідомляє про 6266 звільнених з російської неволі на цей час. Ця цифра включає 31 цивільного, яких Україна повернула 22 листопада з Білорусі.

Це жінки та чоловіки, які були затримані на території Білорусі та засуджені до різних термінів ув'язнення - від 2 до 11 років. Вік наймолодшої звільненої сьогодні українки - 18 років, найстаршому - 58 років. Серед звільнених цивільних громадян є хворі на тяжкі хвороби, зокрема на онкологію.

Українські бранці у російських місцях несвободи: скільки їх і де вони?

ПАРЕ «ПРИГОЛОМШЕНА»
2 жовтня 2024 року 74 члени Парламентської асамблеї Ради Європи одногосно ухвалили резолюцію «Зниклі безвісти, військовополонені та цивільні в ув'язненні внаслідок агресії Російської Федерації проти України».

«Цифри говорять самі за себе, - йдеться в документі. - Асамблея приголомшена тим, що станом на 18 вересня 2024 року загалом 65 956 військовослужбовців і цивільних осіб були зареєстровані як зниклі безвісти або полонені, серед них 50 916 зареєстровані як зниклі безвісти на основі перевірених даних. Насправді жертв набагато більше... Хоча з 24 лютого 2022 року по 17 вересня 2024 року з російського полону повернули 3672 людей, включно зі 168 українськими цивільними, Асамблея із занепокоєнням відзначає, що третина серед звільнених вважалася зниклими безвісти, оскільки Російська Федерація так і не надала вчасно інформацію про їхню долю, всупереч своїм міжнародним зобов'язанням»

У ПАРЕ засудили жорстокі умови, в яких перебувають полонені, а також відсутність у РФ бажання комунікувати з міжнародними органами і рідними українців, які перебувають у російських тюрмах. Крім того, резолюція підтримує ідею обміну «всіх на всіх».

ХРОНІКА ОБМІНІВ
З початку повномасштабної війни до кінця 2024 року в ході 60 обмінів було звільнено 3956 бранців, у тому числі 170 цивільних. Вже в перші п'ять обмінів, які відбулися 15 січня, 5 лютого, 19 березня, 19 квітня та 5 травня 2025 року, було звільнено 854 бранця, з них 1 цивільний. При цьому 53 звільнених не обмінювали, їх додали до обмінених як важкохворих та важкопоранених.

Коли в травні перемовини про мир за посередництва Туреччини були зірвані в перший же день, міністр закордонних справ Туреччини Хакан Фідан сказав: «Що ж, не вийшло домовитися про мир, давайте обмінюватися!» І одразу домовилися про обмін «1000 на 1000». Цей обмін був здійснений у три прийоми з 22 по 25 травня 2025 року. Причому це був єдиний обмін за всі роки війни, де сторони не обговорювали списки, а просто кожна звільнила свою тисячу в'язнів. До України повернулися 879 військовополонених та 121 цивільний. У подальшому відповідно до Стамбульських домовленостей з 9 червня по 4 липня відбулося 8 етапів обміну, в ході яких було звільнено близько тисячі бранців, усі важкохворі та важкопоранені.

Наступні три обміни проходили 14 та 24 серпня й 2 жовтня 2025 року. Тоді було звільнено 436 бранців, в тому числі 357

військовослужбовців та 79 цивільних, політичних в'язнів, засуджених у Донецькій області ще в перший період війни, з 2014 до 2021 року. Ці обміни були комбінованими: частина в'язнів була звільнена за Стамбульськими домовленостями, частина - за усталеною процедурою обміну, яка діє з початку повномасштабної агресії.

Загалом з початку повномасштабної війни станом на 1 листопада 2025 року:

- відбулося 69 обмінів,
- в ході яких було звільнено 6235 бранців,
- в тому числі 5976 чоловіків (5648 військових та 323 цивільних) та 259 жінок (210 військових та 49 цивільних).

Тут не враховані ще близько 2000 звільнених у межах Стамбульських домовленостей. Крім того, в Україну повернули 12 744 тіл загиблих.

Загалом за 10 місяців 2025 року було звільнено більше половини від загальної кількості бранців, звільнених за весь період повномасштабної війни.

СПІЛЬНІ ЦІННОСТІ

Я спілкуюся із працівниками Координаційного штабу вже більше двох років і можу засвідчити, що вони цілком віддані справі пошуку та звільнення наших бранців, а також допоможі їм після звільнення. Коордштаб побудував ефективні процедури комунікації з членами родин бранців через систему онлайн-особистих кабінетів, які містять інформацію про зниклого, та постійні буквальні щоденні зустрічі з родичами як у приймальні Коордштабу з відкритим доступом, так й в інших місцях. Так само працюють відділення Координаційного штабу в Харкові, Львові, Миколаєві та Вінниці, де я також бував неодноразово.

Я звернув увагу на те, що хоча ми обговорюємо проблеми, які викликають суттєві негативні емоції, ми розмовляємо однією мовою і дивимся на все практично однаково, тому наша комунікація є завжди світлою. А як ми радіємо, коли разом домагаємося успіху! Рідкісний ефект у співпраці органу державної влади та правозахисної організації! Я довго думав, що ж лежить в основі цього ефекту, та дійшов висновку, що у нас багато спільних цінностей, зокрема, одна з головних у правозахисті - людяність.

Вочевидь саме на цьому будується система Координаційного штабу з допомогою постраждалих - військовополоненим, цивільним бранцям, їхнім родинам та родинам зниклих безвісти.

Підтвердило це і особисте спілкування із керівником ГУР МО Кирилом Будановим. Думаю, що і на переговорах в Абу-Дабі, де українську делегацію очолив

Буданов, приділена належна увага і до гумантарної складової - звільнення полонених і цивільних. Тож, чекаймо добрих новин про звільнення наших бранців ще у цьому році.

ЩО ПРИХОВУЄ РОСІЯ?

Незважаючи на загалом успішні результати звільнення бранців у 2025 році, питання, скільки українських бранців перебуває зараз в місцях несвободи в Росії та на тимчасово окупованій території України, залишається без відповіді. За даними, оголошеними 1 травня Уповноваженим МВС з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, Артуром Добросердовим, у нас у розшуку перебуває понад 70 тисяч осіб. Скільки з них військових і скільки цивільних - невідомо, ці цифри не оприлюднюються. Невідомо також, скільки загиблих, чиє тіло не знайдено або не повернуто - всі вони вважаються в реєстрі безвісти зниклими. Тим не менше, виглядає так, що ми не знаємо, де перебувають за ґратами декілька десятків тисяч українців.

Ці твердження випливають з таких міркувань. Військовополонених на початок 2025 року було приблизно 10 тисяч, після обмінів 2025 року - приблизно 8 тисяч. Ми проаналізували, у яких місцях позбавлення волі в Росії та на окупованій території України перебувають українці, базуючись на відомостях про місця позбавлення волі, через які пройшли звільнені бранці, і де знаходяться засуджені. Виявилось, що таких місць позбавлення волі 280: у Росії 196, а на окупованій території України - 84. У кожній з таких установ перебувають сотні, або десятки, або одиниці ув'язнених українців. Якщо зібрати знайдену нами інформацію про місцезнаходження бранців у цих установах, то й виходить, що невідомо, де перебуває значна кількість бранців.

Якщо останнє твердження відповідає дійсності, то можна зробити висновок, що Росія ховає дані про кількість українських бранців, не надає цю інформацію Міжнародному Комітету Червоного Хреста або надає її в дуже обмеженому обсязі. Тому вимога правозахисників про те, що Росія має негайно надати ООН та МКЧХ повний доступ до всіх полонених, залишається дедалі більш актуальною.

Євген ЗАХАРОВ - директор Харківської правозахисної групи, член Правління Міжнародної Асоціації Меморіал, учасник дисидентського руху у часи СРСР. Сайт «РАДІО СВОБОДА», 27 листопада 2025 року. (У скороченому вигляді. Повністю, зі всіма світлинами, матеріал розміщено за таким посиланням: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayinski-brantsi-polon-obminy-mistsyansvobody/33606903.html>)

Влада і військові РФ піддають українських полонених систематичним тортурам - HRW

Російська влада та військові систематично катують і жорстоко поводяться з українськими військовополоненими, пише в оприлюдненому 11 грудня звіті міжнародна правозахисна організація Human Rights Watch.

«Такі дії становлять серйозні порушення Женевських конвенцій, що застосовуються під час міжнародних збройних конфліктів, і є воєнними злочинами. Будь-які тортури щодо затриманих - військовополонених, цивільних або будь-кого іншого - суворо заборонені міжнародним правом і можуть становити злочин проти людяності», - вказують правозахисники.

Вони повідомляють, що провели сотні інтерв'ю з колишніми військовополоненими, і зібрані свідчення вказують на те, що фізичні та психологічні тортури щодо військовополонених є широко поширеною практикою, спрямованою на знищення почуття власної гідності та самосвідомості полонених. Росія утримує тисячі українських військовополонених у жахливих умовах, позбавляючи їх належного харчування, медичної допомоги та елементарних засобів гігієни, додають у Human Rights Watch.

«Систематичне застосування російською владою тортур щодо українських військовополонених є огидним і становить серйозне порушення основних гарантій міжнародного гуманітарного права, - заявила Холлі Картнер, заступниця програмного директора Human Rights Watch. - Військовополонені в російському полоні щодня стикаються з небезпечними для життя катуваннями. Всі відповідальні за ці злочини мають бути притягнуті до відповідальності».

Колішні військовополонені регулярно повідомляють про жорстоке поводження в численних місцях утримання в Росії та на окупованих Росією територіях України. Вони розповідали про жорстокі побиття, примусове тримання в болісних позах протягом тривалого часу, позбавлення сну, інсценувані страти, застосування електрошоку та нацькування на них собак. За їхніми словами, тортури починалися від моменту їхнього захоплення в полон і тривали протягом усього періоду тримання в таборах та місцях позбавлення волі.

«Радіо Свобода», 11 грудня 2025 року <https://www.radiosvoboda.org/a/news-hrw-katuvannja-ukrajinskyh-polonenyh/33620592.html>

Вибори у війну можуть бути лише імітацією, вони неможливі без гарантування безпеки, каже аналітикиня

(Старша радниці ОПОРИ Коцюрба зауважила, що вибори під час дії воєнного стану не можуть називатися волевиявленням)

Вибори, проведені під час російської війни, можуть бути лише імітацією. Голосування неможливо провести без гарантування безпеки всіх суб'єктів цього процесу з боку держави. Про це для тексту LIGA.net заявила старша радниці Громадянської мережі ОПОРА Ольга Коцюрба.

Українська конституція прямо забороняє проведення голосування під час дії воєнного стану - вибори, проведені за таких умов, не можуть називатися волевиявленням, зауважила аналітикиня. «Адже українські вибори повинні відповідати міжнародним стандартам і бути вільними, чесними та справжніми», - пояснила вона.

Вибори неможливо провести без здатності держави гарантувати безпеку всіх учасників процесу - членів виборчих комісій, кандидатів, спостерігачів та виборців, зауважила Коцюрба. Вона акцентувала, що вибори - це не просто один день голосування.

Безпечкові вимоги стосуються також висування кандидатів, можливості здійснення агітації, зокрема зустрічей з виборцями, підготовки до голосування, перевезення виборчих бюлетенів і безпосереднього спостереження за виборами, пояснила аналітикиня. Також вона накладала додаткові обмеження, зокрема, щонайменше, в Україні діє комендантська година та безпекові протоколи під час дії повітряних тривог - й у таких умовах проведення виборів суперечить базовим принципам демократії, заявила Коцюрба. «Саме агресія Росії зробила президентські, парламентські та місцеві вибори неможливими», - наголосила аналітикиня.

Те, що буде проходити під час війни, може бути лише імітацією, а не справжнім голосуванням у міжнародному розумінні, зазначила вона.

Раніше Зеленський, реагуючи на попередні заяви Трампа щодо виборів, заявив, що «завжди готовий» до них, а згодом закликав Штати забезпечити відповідні умови безпеки для проведення голосування. Також він обговорив з представниками Верховної Ради питання проведення виборів під час війни.

Для цього ж тексту LIGA.net співрозмовник у Службі народу заявив, що в Україні уже розпочалася робота над виборчим законодавством для проведення голосування в умовах війни.

Нардеп і глава зовнішньополітичного комітету Ради Мережка заявив, що розмови стосовно проведення виборів є способом посилити позиції України у переговорах зі США.

Артем ДЖЕРІПА, редактор новин LIGA.net Маріам ОГАННІСЯН, спеціальна кореспондентка LIGA.net, 18 грудня 2025 року <https://www.vybory-pid-chas-viyny-lyshe-imitatsiya-vony-nemozhlyvi-bez-harantuvannia-bezpeky-zaiavlya-analitikyina>

ОСМИСЛЕННЯ проблем сьогодення на тлі війни з рашистами

Цього разу на нашій тематичній сторінці – вою» та есеї редактора газети «Промінь Про- два матеріали. Це допис правозахисника ГО світи Є» Сергія ЗІНЧЕНКА «Не закривати со- «Криворізьке міське правозахисне товари- бою сонце, а рости-тягнути до нього, сяю- ство» Леоніда БАГАШВІЛІ «Між словом і спра- чого для нас із висоти».

10 грудня 1948 року Організація об'єднаних націй прийняла Загальну декларацію прав людини.

8 країн-членів ООН, серед них УРСР та СРСР, утрималися від її схвалення. З того часу світ не зупинився в своєму пошуку інструментів реалізації та захисту основних прав та свобод. Так, в 1995 році було прийнято Європейську конвенцію з прав людини, і в 1997-му Україна її ратифікувала. Це був обов'язок привести

тири місяці не починала слухання, і тільки підтримка членів нашого товариства змусила її відкрити засідання і встановити, нарешті, мою скромну особу скаргника.

За ці чотири місяці кримінальне провадження було об'єднано з іншим і передано до суду, а я все ще намагаюся довести, що я є хоча б свідком у справі порушення (є інше судове рішення) мого права.

Мій випадок не є унікальним. Так чинять

До Міжнародного дня прав людини

МІЖ СЛОВОМ І СПРАВОЮ

національне законодавство у відповідність до міжнародних стандартів, закріплених у Конвенції, і Україна прийняла його з додатковими заявами та запереченнями. Станом на 2011-й рік існувало вже 173 міжнародних правових документи, що стосуються прав людини. На той час Україна приєдналася до 32-х з них та підписала ще 10. З двадцяти Конвенцій про захист прав людини Україна приєдналася до дев'яти.

Я не відстежував, якого прогресу досягла наша держава в цьому питанні в постмайданні часи, хоча, нагадаю, саме за євроінтеграцію та гуманітарні цінності стояв Майдан. Не відстежував тому, що теорії міжнародного права протистоїть конкретний практичний досвід, і не тільки мій особистий: Декларація залишається декларацією.

Напередодні Міжнародного дня прав людини члени Криворізького міського правозахисного товариства зібралися, аби обговорити реальні можливості реалізації громадянином України своїх основних прав. Доповідачем був я. В атмосфері дружньої бесіди моя доповідь тривала близько години. Спробую переказати читачеві основні думки, які я намагався донести.

Я нагадав, що, окрім міжнародних конвенцій та декларацій, існує Конституція України, і це закон, причому, основний закон. Україна заявлена правовою державою, де людина визнається найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Єдиним джерелом влади є народ, і ніхто не може узурпувати державну владу. Влада здійснюється на засадах її розподілу на законодавчу, виконавчу і судову. Право і обов'язок захищати права людини лежить на судовій владі. Тож я бачу сенс обговорювати реальні можливості захисту прав конкретної людини саме в плані ефективності судового захисту. Далі мною було запропоновано два конкретних приклади, обидва з яких вже були знайомі зібранню.

Впродовж двох місяців мною було подано дві скарги на бездіяльність слідства 4-го (Саксаганського) відділення поліції у двох споріднених кримінальних провадженнях. Поліція просто відмовляється розслідувати відкриті правопорушення, блокує своєю бездіяльністю відновлення мого законного права. Скарги на бездіяльність слідства розглядає слідчий суддя, який порівнює дії слідчого з вимогами Кримінально-процесуального кодексу. Такий розгляд не є складним судовим процесом зі значною кількістю учасників, на нього відведено 72 години. Такий стислий термін встановлено ще й тому, що, поки йде розгляд, хтось невинний може сидіти у неволі, а хтось винний гуляти на волі. Обидві скарги потрапили до однієї слідчої судді. Першу скаргу вона розглядала два місяці, при цьому більше місяця їй знадобилося на те, аби скерувати до поліції запит про надання матеріалів кримінального провадження. Але самі матеріали були їй абсолютною не потрібні, оскільки підставу для відмови вона взяла з постанови слідчого, яку я надав разом зі скаргою. І підставою цієї постанови було те, що я, начебто, в своєму клопотанні про проведення слідчих дій не зазначив, для чого саме потрібні запропоновані мною дії. Я ознайомив товариство з текстом мого клопотання: і суть, і мета, і необхідність саме таких слідчих дій там зазначена. І прокурор, процесуальний керівник, теж вимагав таких слідчих дій, а слідчий опирався... Суддя просто тягнула час, заздерегав знаючи, що відмовить просто тому, аби не звертався, не турбував їхню честь, не шукав справедливості там, де її нема.

З другою скаргою ще простіше: суддя чо-

більшість суддів у більшості випадків. Я навіть його тільки тому, що справа надзвичайно проста. Більшість же цивільних справ тягнуться роками, а прийняті по ним рішення або не виконуються, або втрачають свій сенс.

Що дає суддям можливість знуцати над людьми і над законом? Безкарність, невідповідність тому самому народові, який є, начебто, джерелом влади. Скарги на суддів розглядають такі ж самі судді, якщо взагалі розглядають. Призначає суддів президент, і призначає пожиттєво. Зарплати в них дуже високі і від ефективності роботи не залежать, тож поспішати нема куди. В провадженні пересічного криворізького судді 500+ справ, а він і не кваліфікується: нехай лежать, буде привід поскаржитися на важке суддівське життя!

Чи є в судді можливість діяти інакше? Безумовно, є!

В праві ще з часів давніх діє правило: Juris novit curia, тобто, суд знає закони. Цей принцип передбачає обов'язок судді самостійно і кваліфіковано визначити ту норму права, яка відповідає данному випадку, і своїм рішенням відновити законність. Але судді, на жаль, обирають інший шлях, уникають принципів рішень, посилюючись на те, що «законодавець не встановив...», «позивач не довів...», «не зазначено, яке саме право порушено...»

Я наголосив у своїй доповіді, що за останні 10 років буремної історії України судді набули величезного досвіду в тому, як затягнути розгляд, перекрутити суть справи, заморочити людей процедурними тонкощами і залишити їх без судового захисту. Якщо відкинути солодку для вуха декларацію, в правовому становищі сучасного українця і античного раба або середньовічного холопа нема різниці: порушить його право сусід, дрібний посадовець, поліцейський, роботодавець, сам суд, хтось інший, а захисту він не знайде. Українці опинилися у прірві між словом і справою.

Які шляхи залишаються у громадян в таких умовах?

В першу чергу, розповсюджувати інформацію про конкретні випадки порушеного або не відновленого права, говорити правду. Держава це не тільки влада, це й громадянське суспільство. Окрім писаних законів є моральні норми суспільства, яким має відповідати будь-який правочин, будь-яке судове рішення. І підтримує неписані моральні норми не суд, а саме суспільство. До цих норм відносяться і сумління, совість як моральна категорія, яка вимагає від людини відповідальності за свої вчинки, дозволяє їй відірватися добро від зла і вчинити вірно там, де не передбачено покарання.

Оскільки ми наважилися назвати себе правозахисниками, ми не маємо права ігнорувати судові рішення, які залишають людину без захисту з боку держави, навіть якщо в судовому порядку їх оскаржити не вдається. Рішення суду приймає іменем усієї України, тож моральну відповідальність за нього несемо ми всі. Для нас це справа совісті.

Я завершив свою доповідь думкою про те, що в умовах зовнішньої агресії роль правозахисту не тільки не зменшується, але стає ще більш важливою, оскільки тільки свідомий громадянин по-справжньому правовою державою може стати її дієвим захисником. Безправному ж рабу нема ніякого сенсу захищати власне безправ'я, і ніякими гаслами цю ситуацію не виправити. В праві правозахисту нема дрібних, другорядних питань. Тож захищаючи права конкретної людини ми рятуємо державу.

Жодна з моїх тез не була кликача заперечень у товариства.

Леонід БАГАШВІЛІ, 8 грудня 2025 року
<https://www.facebook.com/leonid.bagavili.2025>

ЗГРАЇ АГРЕСИВНИХ ДИКУНІВ КРИВАВЛЯТЬ ЗЕМЛЮ ТВОРЦІВ І ОБОРОНЦІВ

Століття за століттям величезні зграї дикунів-агресорів топтали землі українців (ще з часів Київської Русі), поганячи на ній уже створену красу і намагаючись зберегти за собою завойовані території, самих творців і оборонців – частково знищити, а інших – зробити рабами й заборонити пануючу тут культуру творчості, та навіть – саму мову господарів.

Нині ми всі - в умовах тотальних змін у житті на планеті, посеред війни, яка може людство або зламати у його прагненнях до цивілізованості й відкинути назад, у дикунство й варварство (попри всі сучасні технологічні знахідки й відкриття), або ж - зберегти й просунути далеко вперед у своєму розвитку. А це (посеред іншого) залежить і від того, чи надасть сьогочасне людство повноцінну підтримку Україні та її волелюбному війську у війні проти агресорів із паразитарної імперії. Але найбільше - від самої України (починаючи з чіткого розуміння, що ж відбувається навколо, і до єдності в діях і самого війська, і громадянського суспільства, що є його якісною основою). Найголовніше в цьому процесі - спиратися на вже досягнуте протягом цілих століть боротьби за волю і незалежність.

НЕ ЗАКРИВАТИ СОБОЮ СОНЦЕ, А РОСТИ-ТЯГНУТИСЯ ДО НЬОГО, СЯЮЧОГО ДЛЯ НАС ІЗ ВИСОТИ

(Есеї про три шляхи і способи життя)

Про весь досвід боротьби з тією глибокою давниною і до наших часів можна дізнатися з літопису творчості українців (найбільш концентровано й образно – із творчих здобутків майстрів слова). Це, наприклад, «Захар Беркут» Івана Франка, «Берестечко» Ліни Костенко, «Залишенець» Василя Шкляра та багато інших, які нині вкрай необхідно широко популяризувати з метою отримання глибоких знань про важкий шлях України із глибин минулого.

З них можна також дізнатися і про виражені там в образній формі три способи життя людей на підсонтачній землі, про те, що вони сіяли у ту землю і у своє життя: думками своїми та безпосередніми діями. І виходить, що диктатори-хижаки сіяли страх, творці й оборонці – світло любові для творчості, яке сяє для нас із висоти, а владні пристосуванці, які хотіли будувати виторгувати якусь вигідну для себе (щоб, як мовиться, «і вашим, і нашим») суто матеріальну чи статусну позицію в житті – холод недовіри. Тобто – темний, світлий і сірий шляхи. Так це відбувається й сьогодні, під час дуже кривавої російсько-української війни. Зокрема, про третій шлях, сірий, дуже яскраво виписано у віршах Олександра Олеся «Європа мовчала» та Наталі Дзюбенко-Мейс «Мовчанія Європи».

ЩОБ ЛЮДСТВО НЕ СТАЛО НЕБЕЗПЕЧНИМ ДЛЯ ІСНУВАННЯ ЦІЛОЇ ПЛАНЕТИ...

Якщо людство (у вигляді спільного активних громадських діячів за допомогою підготовленого і озброєного нею війська) не буде боротися проти озброєних дикунів паразитарної

імперії, а буде з ними про щось там домовлятися-торгуватися, то тим самим ступить на сірий шлях. А він (по-значений гострим бажанням не боротися, а торгуватися) приведе людство тільки до прірви, бо воно стане небезпечним для існування цілої планети, де люди покликані творити і захищати ними створене. Пам'ятаєте ключові щодо цього слова нашого великого Тараса Шевченка: «Борітеся – поборете! Вам бог помагає!»?

Що ж робити, щоб цього не сталося: щоб людство поступово знову не впадо в дикунство і глупство?

Вихід – лише один: у єднанні творців і оборонців для ефективної боротьби з нашим лютим ворогом на всіх фронтах: від інформаційного до управлінсько-економічного і до безпосереднього: на полі бою під час зіткнень військових формувань. При цьому варто чітко знати й розуміти, що все найтвердіше, матеріально переконливе. починається з тонких матерій. Тому маємо визнати, що перед початком російсько-української війни в 2014-му ми програли війну на інформаційному фронті. Про нас, про українців і нашу державу мало що знали в світі. Та і взагалі не дуже то ї цікавилися після того, коли ми самі фактично роззброїлися, підписавши недієвий Будапештський меморандум ще в 1994-му році.

Тому так важливо сьгодні і всередині нашої країни, і далеко за її межами ефективно боротися за людські розуми і серця. Бо створений російською пропагандою брехомор у світі дуже активно посприяв розв'язанню російсько-української війни. І людство вже тоді було на межі свого існування, оскільки Україна в 2022-му році дуже швидко могла програти. І цьому завадили тільки дві речі: мужність волелюбних українських воїнів-героїв і розкрадання росіянами у величезних масштабах матеріальних ресурсів для цієї війни.

Свобода чи зона? – Такий вибір стояв раніше і стоїть нині перед людством (по-іншому: вільне життя чи тюрма народів?) Бо диктатори зі своєю хижацькою ідеологією поглинання вважають себе мало не центром світу і готові собою (ніби надважливою персоною) закрити сонце. А насправді людина має рости до нього, сяючого для нас з любов'ю з висоти.

Сергія ЗІНЧЕНКО

На нашій літературній сторінці у цьому, грудневому, випуску ви, шановні читачі, зустрінетесь із художніми творами, які мають допомогти вам зосередитися на своїх думках

у цьому зараз дуже швидкоплинному світі в час перемін. Тут, на сторінці, кілька авторів. Тут Наталя ФЕДЬКО, Олена ШВЕЦЬ-ВАСІНА і Еліна ЗАРЖИЦЬКА з Дніпра, Геннадій ГОРОВИЙ з міста Обухів Київської області та Олена МАКОВІЙ із Кривого Рогу. Тож читайте і думайте на думку, що відбувається навколо нас і в наших душах.

ВІЙ з міста Обухів Київської області та Олена МАКОВІЙ із Кривого Рогу. Тож читайте і думайте на думку, що відбувається навколо нас і в наших душах.

НЕЗВИЧНА ЗИМА 2025-го

(Думки вголос)

Зима цього року – незвична. Зранку або ввечері густий туман лягає на місто. Здається, що ти опиняєшся у якійсь іншій реальності. Навіть у грудні, перед Різдом Христовим, я маю змогу милуватися цвітінням запашної троянди, яку мені колись подарувала чарівна дівчинка Оленка. А ще я бачила на сусідських городах квітучі кущі помаранчевої календули: кольору ранкового сонця. Мабуть це природа оберігає нас цією красою в часи, здається, нескінченних сирен та блекаутів.

Коли випав перший сніжок, легенький і нетривалий, він встеляв і досі зелену травичку. Але малеча й цьому

раділа: хтось витяг з дому санчата, а хтось використав для цього великі пластмасові миски. Під час майже суцільної темряви та під час ворожих обстрілів, які калічать і вбивають людей та руйнують наші домівки, на душі стає зимно і холодно. Але її все-таки зігрівають світлі мрії про мирне та щасливе майбуття нашої найдивовижнішої в світі України.

Нам всім потрібні витримка і мудрість, а природну красу ми вже маємо від Бога.

Олена МАКОВІЙ,
м. Кривий Ріг

Цей навіжений листопад
В єдине злився зі словами:
Ракета, дрон і КАБ, і град;
А ще – з утрата, відчай, драма ...
Ну що тут зробиш? Так вже є;
Та буде в пам'яті до смерті.
Цей листопад, цей біль – моє.
І не віддам я їх нікому.

Геннадій ГОРОВИЙ

БЛАГАЛЬНЕ МОЛІННЯ

Обдарує сонце жаданим промінням
Україну рахманну, війною забруднену.
Ми у розпалі та у благодатному молінні
За життя у краях чорноземних, залюднених.

Вчуєш співи козацькі та тривук бандури,
Якщо вухо прикласти до землячки нашої,
Вбачиш: коні стрілецькі летять по банорах
– Хай будь-що на заваді – до доленьки кращої!..

Без страху і вагання нарешті набути
Дужих якостей, знищивши скалочку рабського!
Споможі, Боже сильний, достойною бути
Наших доблесних предків, коріння козацького!
19.12.2024

Олена ШВЕЦЬ-ВАСІНА

НОСИ З СОБОЮ СВІЙ ЛІС

Навіяно світлиною невідомого художника.

Друже, дозволь, дам тобі пораду:
Носи із собою свій ліс,
Не лишай його десь,
Щоб сліпці не зрубали на дрова,
А якщо ти філософ – носи свій басейн зі сліз,
Не давай в ньому свиням купатися,
Бо не очистити знову.
Носи свій ліс.

Свій сад.
Власні мрії.
Предків своїх могили.
Нащадків своїх щасливий сміх...
Ну що ти? Кажеш, не маєш сили?

Носи не на спині, носи в душі.
Тобі, як і мені, черепаці,
Людські плитки давно далеко й чужі.
Питаєш, що то в мене на спині?
Шматочок зимівлі щасливої.
На жаль, острівцець земляний ненадовго зі мною.
Його змиє зливими.

Рослини втечуть також...
А згодом час настане, і я засну,
І з новим лісом на панцирі
Привітаю свою весну.
Скільки мені років?
Ти знаєш, не рахував.
Я вмію всміхатись очима...
А ти? Ні? Я так і знав!
Ви, люди, шукаєте вигоди.
А ми, черепахи – шукаєм див.
Наші прагнення скромні: тихий
пляж, багато води,
Зелень, яку можна їсти,
Захід сонця і хтось найближчий,
А ще – можливість вивести діточок і побачити їх
дорослими...

А ти, людино?
Чого ти хочеш від своєї осені?
Мовчить філософ.
Уже і не знає, чи філософ він.
Згрікла мудрість його від пицання нікчем.
Тепер гирчить, мов полин.
Але є ще в саду надії дитинності дерево.
Придував! Ось воно!
З цього дерева і почнеться
Його ліс...

Тиша.
"Дякую, Боже, за те, що живу"...
Вічний диригент світла – Сонце
Знову виїшов на біс.
8 жовтень 2023 р. Наталя ФЕДЬКО
Фотоілюстрації – з інтернету

ЗВІДКИ ВЗЯЛИСЯ МОРСЬКІ ЧЕРЕПАХИ?

У давнину на світі жили тільки сухопутні черепахи. По землі повза-

лася, розв'язуючи вузлик... і розридалася. У вузлику було щось зморшкувате і незрозуміле.

Черепахо!

– Що ж виходить? Я запізналася на ваш день народження? – почала бідкатися Черепаха.

– Не треба так журитися, – ввічливо відповіла Жаба. Наступного літа чекаю на вас до своєї господи.

Заспокоїлась матінка і опам'яталася: – А ваш подарунок? Він же у цьому вузлику!

Заблищали очі у тітоньки Жаби: – Швидше покажіть, добродійко!

– Зараз-зараз, – метнулася Черепаха і вузлик розв'язала.

Подивилась туди тітонька Жаба і застогнала від розчарування, бо подарунок увесь почорнів, павутинням укритися. Казна-що там і було. Тільки махнула Жаба лапкою і зашкандибала пряминою додому.

А матінка Черепаха всілася на березі річки і почала міркувати:

Що ж це за несправедливість така? Я ж, бідолаха, навіть порозмовляти ні з ким не можу: не встигаю. У кого ж допомоги шукати?

Три дні і три ночі думала і розмірковувала Черепаха. А на четвертий дивиться, аж пливе річкою дивна риба: світла. як Місяць, блискуча. як срібло, а на голові – чудернацька прикраса.

– Ти хто? – здивувалася Черепаха

– Я – Оселедцевий Королевич. Дізнався, що вам, Матінко, допомога потрібна.

Схопила за серце Черепаха. Навіть розпитати позабула, звідки дізнався, як знайшов.

А Королевич далі веде:

– Яка ваша мрія, Матінко?

– Ніколи й нікуди не запізнаюватися, – тільки й промовила Черепаха.

Незабаром потемніло у неї в очах, запаморочилось в голові. А коли роздивилася Черепаха, то від несподіванки ледь не потонула: вирости в неї замість лапок плавці. Великі та сильні. Як змахнула ними Черепаха. як попливла швидко, швидко...

– Як гарно!... – шепоче собі. – Тільки де ж мій доброзичливець? Треба ж йому слабибі сказати. Озирнулася: вода навкруги...

Ось із того часу і з'явилися морські черепахи... Це дочки та онучки самої Матінки Черепахи, яка з Оселедцевим Королевичем зустрілася.

Еліна ЗАРЖИЦЬКА,
м. Дніпро. (Казка знаходиться за посиланням: <https://tales.org.ua/zvidky-vzialysia-morski-cherepakhy/>)

Фото – з інтернету.

ли вони так повільно, що ніколи й нікуди не встигали. Вони страждали й скаржилися одна одній. але нічого не могли вдіяти. Так минали роки й століття, поки не... народилася одна, особлива. черепаха. Була вона дуже добра й чуйна і завжди намагалася догодити і допомогти, зовсім як рідна мати. Тому всі друзі та знайомі прозвали її Матінкою Черепахою.

Якось прокинулася Матінка Черепаха навесні, вмилася, поїла і вирішила:

– Піду до сестрички Качки, розповідь, що нового скоїлось за зиму, почастию її смаженими жуками. А вона передасть мені вітання від далеких родичів – південних черепах...

Матінка Черепаха склала у вузлик гостинець, зав'язала його у хустинку і тихенько полпенталася до качино-го гніздечка. Ось. нарешті і затишне гніздечко сестри Качки.

– Де Ви, сестричко Качка, – покликкала Матінка Черепаха

– Кря-Кря – пролунало над її головою. Це здивовано крякала сестричка Качка.

Матінка із задоволеною усмішкою обернулася на голос любої подруги:

– Добридень, сестричко! – радо вимовила вона.

– Добридень, а також і до побачення – відповіла Качка – Я сюди звернула, тільки щоб з домівкою попрощатися. Треба до теплих країн вируждатися, зима невдовзі почнеться.

Отже, не розвідаю я новин, не пригощу вас смаженими жуками, – розчаровано зітхнула Матінка Черепаха

– Поспішаю, говорити мені ніколи – попередила Качка. – А смажені жуки – це добра річ, чому б і не полакуватися, – дорога в мене довга. Коли це зможу пообідати...

Матінка Черепаха радо заклопотала-

прийшла на подвір'я. Розтанули намети, дзюркотять струмки, з'явилася перша зелена травичка. Матінка Черепаха прокинулася рано-вранці і бадьоро заявила:

– Піду привітаю тітоньку Жабу. У неї день народження в серпні. Якщо зараз виїду, то не запізнюся.

Обережно поклала подарунок до вузлика, міцно його зав'язала і пошкандибала до знайомого болота.

– Агов. тітонько Жабо! – гукнула Матінка Черепаха.

– Ква-ква! – почувлося мляве кумкання, з очерету вилізла тітонька Жаба.

– Чого це ви спите, тітонько? Чи не захворіли, боронь Боже? – стурбовано запитала Матінка Черепаха.

– Що це ви вигадали? – образилася Жаба. Чи не бачите, що я така ж зелененька, така ж товстенька. як і раніше. Тільки вже осінь настала, ось я і сховалася у нірку. Там у мене м'якеньке гніздечко. І тільки-но засинати почала. як чую: галас якийсь. Дай. думаю, подивлюся. хто це. А це ви. Тож, здоровенькі були, Матінко